

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 มีบทความจำนวนสิบสี่ชิ้น รวมบทปริทัศน์หนังสือ เป็นการแสวงหาคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย รวมถึงการสร้างกรอบคิด หรือโมโนทัศน์ (concept) เพื่อหาคำอธิบายใหม่ ๆ ให้แก่สังคมที่สลับซับซ้อนนี้

วารสารที่ท่านเห็นอยู่นี้ อยู่ภายใต้ 2 ประเด็น *ประเด็นแรก* “เกาหลีศึกษา” *ประเด็นที่สอง* งานทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยงานประเด็นแรก ต้องการอธิบายสังคมและวัฒนธรรมเกาหลีในบริบทต่าง ๆ ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นการรำลึกถึงรองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทะสี อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้เชี่ยวชาญด้านเกาหลีศึกษาที่ได้เดินทางล่วงหน้าไปก่อนพวกเรา แต่คุณูปการของอาจารย์ก็ได้ปรากฏผ่านงานต่าง ๆ อาทิ *งานวิจัย* วิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ: กรณีศึกษาการแก้ไขวิกฤตภายใต้การทูตพหุภาคี (2562) ความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างสองเกาหลีในยุคหลังสงครามเย็น (2560) พัฒนาการของรัฐเกาหลีเหนือในยุคหลังสงครามเย็น (2557) พลวัตความเป็นประชาธิปไตยในเกาหลีใต้: สองทศวรรษภายหลังการชุมนุมใหญ่ในค.ศ.1987 (2554) ผลกระทบจากความปรองดองระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (2546) *หนังสือ* เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้: มองผ่านประเด็นการรวมประเทศ (2564) เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864–1953: การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคมการแบ่งแยกและสงครามเกาหลี (2561) แม้อาจารย์วิเชียรออกท้องเที่ยวในแดนอื่นแล้ว แต่งานของอาจารย์ก็ยังจารึกอยู่ในความทรงจำมิลืม

ด้วยเหตุที่อาจารย์วิเชียรมีคุณูปการอย่างสำคัญต่อเกาหลีศึกษา นำมาสู่การรวบรวมงานเกาหลีศึกษา โดยมวลมิตรของอาจารย์ ส่งบทความมาเผยแพร่ในวารสารประกอบด้วย นิธิ เนื่องจำนงค์ เรื่อง *ย้อนพิณิจเหตุการณ์ควังจูกับพลวัตประชาธิปไตยเกาหลีใต้* ศิวสวรรค์ สุทธิจิบรร เรื่อง *บูรพคดีนิยมแบบอเมริกันที่ปรากฏในนวนิยายเกาหลีแนวสงครามเวียดนาม: กรณีศึกษาจากนวนิยายเรื่อง “เงาแห่งศาสตราจารย์” (무기의 그늘) และ “แม่น้ำของบาที่ไกลแสนไกล (머나먼 송바강)”* เสกสรรค์ อานันท์ศิริเกียรติ เรื่อง *เกาหลีเหนือหลังทศวรรษ 1990: รัฐที่ไม่ขับเคลื่อนการพัฒนา? กรรณภัทร ทองตันอังกุล เรื่อง การใช้สำนวนภาษาเกาหลีที่สะท้อนมโนทัศน์สงครามในข่าวเศรษฐกิจ และ* วิชุดา ชังภา และบุศรินทร์ เลิศขวลิตสกุล

เรื่อง ความหมายทางสังคมวัฒนธรรมและปฏิบัติการการบริโภคความทันสมัยของรามยอน (ปะหมี่กิ่งสำเร็จรูปเกาหลี) ในเยาวชนไทย นำเราให้เข้าใจสังคมวัฒนธรรม และการเมืองของเกาหลีในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมเกาหลีร่วมสมัยที่เรียกว่า “วัฒนธรรมเค-ป๊อป” (K-Pop) ที่แพร่ขยายอย่างกว้างขวางในระดับโลก และสังคมไทยในมิติต่าง ๆ

นอกจากนี้ในวารสารยังมีงานทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อแผ้วถางการอธิบายสังคมในมิติต่าง ๆ อาทิ ชาญ พนาร์ตน์ เรื่อง *ด่านน้ำลุยไฟพิสูจน์คดี: มหรสพรัฐกับการแข่งขันในกรุงศรีอยุธยาสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 17* ผู้เขียนนำเราเข้าไปสำรวจประวัติศาสตร์สังคมผ่านการตัดสินใจคดีและพิธีกรรมดำนําลุยไฟ เขาใช้หลักฐานชั้นต้นจำนวนมากเพื่อชี้ให้เห็น “ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ” ของคนกลุ่มต่าง ๆ เขาใช้คำว่า “มหรสพแห่งการเปลี่ยนผ่านทางสถานภาพและการแข่งขันทางกายภาพ” ในการตัดสินผ่านพิธีกรรมและอำนาจศักดิ์สิทธิ์ และการฝึกฝนร่างกาย ซึ่งไม่เพียงแต่อธิบายเพียงอาศัยความศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น โดยใช้ความคิดเรื่องรัฐนาฏกรรมที่เป็นฐานคิดสำคัญในเรื่องอำนาจของรัฐในยุคนั้นมาช่วยในการทำความเข้าใจสังคมอยุธยาได้อย่างซับซ้อน นอกจากนี้ยังมีบทความที่นำเราไปทบทวนแนวคิดทฤษฎีและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ช่วยให้เราเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่สลับซับซ้อน เช่นงานของ ปิยรัตน์ บัณสี เรื่อง *เสียงจากภาพ: เส้นทางประยุกต์จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติการจริง* การวิจัยเชิงทัศนศึกษา เสนอวิธีวิทยาการวิจัยการเล่าเรื่องผ่านภาพถ่ายศกร เสมากุล เรื่อง *คุณค่า/มูลค่า: วัตถุแห่งการบริโภคและการแลกเปลี่ยนกันของ(รูป)สัญญา* พยายามอธิบายการให้ความหมายของคุณค่าและมูลค่าเชิงสัญญะที่มีความซับซ้อน และการทบทวนงานของ วัชรพล ศุภจักรวัฒนา เรื่อง *Book review “Chaos in the Heavens: The Forgotten History of Climate Change”* ที่นำเราไปทบทวนเรื่องเล่าของการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศในเชิงประวัติศาสตร์ ที่ไม่เพียงให้มนุษย์เป็นองค์ประธานของเรื่องเล่าฝ่ายเดียว ซึ่งสัมพันธ์กับบทความของ พิระพล เวียงคำ และกนกวรรณ มะโนรมย์ เรื่อง “กุด” ในฐานะที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานกับความสัมพันธ์กับสรรพสิ่งอื่นในพื้นที่ชุ่มน้ำจังหวัดศรีสะเกษ ที่เขามองว่ากุดไม่ได้เป็นแค่โครงสร้างพื้นฐานแต่ยังเป็นจุดเชื่อมระหว่างสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และสังคมมนุษย์ด้วย

ส่วนบทความของ ทิวากร แก้วมณี เรื่อง *พัฒนาการวงจรรูปาทวีทางการเมืองไทย: จาก 2475 ถึงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา* บทความชิ้นนี้พาเราไปสำรวจสิ่งที่เรียกว่า “วงจรรูปาทวีทางการเมือง” อีกครั้ง แม้ว่าจะมีการเสนอความคิดนี้มานานแล้ว แต่อะไรเป็นจัยเงื่อนไขที่ทำให้วงจรมันกลับมาอีกครั้ง เหมือนหรือต่างจากงานศึกษาก่อนหน้านี้อย่างไร บทความชิ้นนี้ทำให้เราเข้าใจการเมืองในห้วงขณะอีกครั้ง ซึ่งสัมพันธ์กับบทความของ Anusorn Unno เรื่อง *The Thai Royalists’ Uses of Narratives in Their Defenses of a Politico-Moral Order* ที่อธิบายความชอบธรรมและฐานอิงหลังให้แก่การเมืองในช่วงทศวรรษหลังนี้

ขณะที่บทความของ พิสิษฎ์ นาสี, นงเยาว์ เนาวรัตน์, ออมสิน จตุพร และวสันต์ สรรพสุข เรื่อง *เครือข่ายผู้ปฏิบัติการหน้าใหม่ในพื้นที่ความรู้ศึกษาศาสตร์และจิตวิทยาการศึกษาในสังคมไทยสมัยใหม่* นำเราไปทำความเข้าใจการต่อรองใน “พื้นที่ความรู้” ของระบบการศึกษาที่ฝังแน่นไว้ด้วยอำนาจทางวัฒนธรรมที่ถูกควบคุมโดยรัฐ แต่บทความนี้ชี้ให้เห็นว่าได้เกิดคนกลุ่มใหม่ๆ ที่เรียกว่า “เครือข่ายผู้ปฏิบัติการหน้าใหม่” ที่พยายามเข้าไปปรับเปลี่ยน ต่อรอง และผลิตสร้าง ให้เกิดการเปลี่ยนทิศทางของความรู้ ทำให้เราเห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของคนกลุ่มต่างๆ ที่คัดค้านกันในแวดวงการศึกษา และงานของ แสงดาว วัฒนาสกุลเกียรติ, นัฐพร โอภาสานนท์ และสุรเดช ประยูรศักดิ์ เรื่อง *การพัฒนาความแข็งแกร่งภายในตนเองของวัยรุ่นโดยการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ* ชี้ให้เห็นสถานการณ์ หรือความเป็นวัยรุ่นทั้งทางด้านกายภาพ และอารมณ์ความรู้สึก ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านเหล่านั้น นำมาสู่สภาวะการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและอารมณ์ความรู้สึก

กล่าวได้ว่า บทความในวารสารสังคมศาสตร์ข้างต้น พยายามเปิดมุมมองใหม่ๆ ต่อความเปลี่ยนแปลง อีกทั้งชี้ให้เห็นพลวัตของการศึกษาสังคมศาสตร์ ที่ต่างไปจากความเข้าใจเดิม ๆ แต่ชี้ชวนให้เราเข้าใจเงื่อนไข และวิธีการใหม่ ๆ ทั้งยังแสวงหาทางเลือกใหม่ในการอธิบาย เป็นการท้าทายต่อความคุ้นชินที่มีมาแต่เดิม แสวงหาหนทางในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในโลกที่ซับซ้อน เพื่อหลุดออกจากอคติต่าง ๆ ถากถางพื้นที่ของการถกเถียงแลกเปลี่ยนทางวิชาการอย่างเสรี และเปิดกว้างด้วยหวังว่าบทความวิจัย บทความทางวิชาการ และบทปริทัศน์หนังสือ ที่ได้ตีพิมพ์กับวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จะช่วยเติมเต็มปณิธานข้างต้น

ท้ายที่สุด ทางวารสารขอขอบคุณผู้อ่านที่ให้การสนับสนุนวารสารในทุกช่องทาง โดยเฉพาะความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ทางวารสารจะนำไปปรับปรุง และพัฒนาต่อไป

ชัยพงษ์ สำเนียง
บรรณาธิการ